

quae, praecisione facta a testimonio traditionis, per solam analysim ex verbis Christi colligi possunt. Ioannes enim Iahn in disquisitione, quam super hac re habet (exstat in Appendice operum edit. Tubingae 1821 pag. 292 seqq.), monet quod conclusio de necessitate confessionis non est nisi quaedam conclusio theologica ex verbis Christi: tales vero conclusiones e sententia theologorum non sunt articuli fidei. Porro, addit, cum Ecclesia novos articulos condere non valeat, nequit efficere ut conclusio ea, quae per se non est articulus fidei, evadat articulus fidei.

Respondeo 1° Qui sic argumentatur, videtur oblitus vim catholicae traditionis. Cum enim totum depositum fidei traditioni contineatur, fieri profecto potest, ut id, quod ex solis sacrae Scripturae verbis est tantum conclusio theologica, immediate contineatur in traditione, quae doceat quoque hunc esse sensum Scripturae, et ita veritas sit fidei credenda.

2° Cum ex analysi verbi scripti theologus argumentatur, certitudo, quam ipse vi suae demonstrationis vindicare potest conclusioni, est tantum humana; colligit scilicet aliquid esse revelatum, sed ope medii scientifici, quod certitudinem fidei gignere nequit: attamen hac methodo utendum est adversus Protestantes, qui solum postulant ut ex Scripturis hermeneutice demonstretur factum revelationis alicuius veritatis.

His positis respondeo 3° Certum est verbis Christi contineri doctrinam de potestate facta Ecclesiae remittendi et retinendi fidelibus quaelibet peccata et de necessitate subiectionis ad illam. Id certum est scientificae vi solius analysis, et certum est certitudine fidei propter testificationem Ecclesiae. Constat ex Thesibus VIII. X.

Respondeo 4° Certum est rursus utraque certitudine ex utroque fonte sacerdotes esse iudices constitutos in exercitio huius potestatis. Liqueat ex th. XI.

Respondeo 5° Quod tandem sacerdotes sint iudices circa ipsa peccata, et idcirco confessio distincta eorum requiratur, contendimus id quoque scientificae ex solis verbis Christi probari, si ex iis probatur Apostolos institutos fuisse iudices in causis violatis iuris divini, cum potestate poenas idoneas iniungendi. Iudex enim cognoscere debet clare et distincte causam, super quam fert sententiam: cum ergo sententia absolutionis aut retentionis ferenda sit super peccata, haec cognoscenda sunt, nec satis est nosse dispositiones: poenae vero, cum proportionatae esse debeant, exigunt praevertentem notitiam criminum.

THESIS XXXIV.

Ex celebri Nectarii historia adeo nihil colligere possunt haeretici contra catholicum dogma de necessitate confessionis, ut ex ea potius illud magis confirmetur. Neque proficiunt magis haeretici ad s. Ioannem Chrysostomum provocantes, aut ad historiam primorum seculorum, aut tandem ad Scripturas.

I. Quid fecerit Nectarius narrat Socrates L. V. c. 19. quod oportet exponere. « Sub idem tempus presbyteros Ecclesiarum, qui poenitentiae praeerant, placuit abolere; idque ob huiusmodi causam. Postquam Novatiani se ab Ecclesia seiunxissent eo quod cum illis, qui in persecutione deciana lapsi fuerant, communicare nolissent, ex illo tempore Episcopi Poenitentiarium Presbyterum albo ecclesiastico adiecerunt, ut qui post baptismum lapsi essent, coram presbytero ad eam rem constituto delicta confiterentur. Et apud alias quidem sectas haec regula etiam nunc perseverat. Soli vero Homousiani et qui cum illis in fide consentiunt Novatiani presbyterum poenitentiae praepositum reiecerunt. Nam Novatiani ne initio quidem supplementum hoc admiserunt. Homousiani vero, qui nunc Ecclesias obtinent, cum hoc institutum diu retinuissent, tandem Nectarii Episcopi temporibus abrogarunt ob facinus quoddam, quod in Ecclesia commissum fuerat. Mulier quaedam nobilis ad Poenitentiarium Presbyterum accedens delicta post baptismum a se perpetrata singulatim (κατα μέρος) confessa erat. Presbyter vero praecepit mulieri ut ieiuniis et orationibus continuis vacaret, quo scilicet una cum delictorum confessione opus etiam poenitentiae ostenderet. Progressu temporis (ἡ δὲ γυνή προβαίνουσα, quidam interpretantur: mulier longius in confitendo progressa; sed nec necessaria est haec interpretatio nec cohaeret cum praecedentibus, quae iam absolutam confessionem et impositam satisfactionem significant, eique refragatur Sozomenus, qui idem factum referens (L. VII. c. 16.) narrat peccatum sequens admissum fuisse cum mulier in Ecclesia, adimplendae poenitentiae causa, diutius morabatur; duplex ergo fuit confessio. Cf. Henricum Valesium ibid.) mulier aliud facinus confessa est, Ecclesiae videlicet Diaconum cum ipsa stupri consuetudinem habuisse. Id cum dixisset, Diaconus quidem ab Ecclesia eiectus est, populus vero graviter commoveri cepit. Neque enim ob scelus, quod patratum fuerat, indignabantur, verum etiam eo quod labes haud mediocris atque infamia hoc facto adpersa videbatur Ecclesiae. Cum igitur ob hanc causam ecclesiastici homines dicteriis appeterentur, Eudaeon quidam Episcopo suasit, ut Poenitentiarium quidem presbyterum

expungeret, unumquemque vero pro arbitrio et pro animi sui conscientia ad Sacramentorum communionem sineret accedere ». Addit Socrates se eidem Eudaemoni, a quo ait hanc se accepisse historiam, haec dixisse: « Consilium tuum, o presbyter, utrum Ecclesiae profuerit, an non, Deus viderit. Ceterum ansam ex eo singulis datam esse video, ut delicta sua invicem amplius non coarguant nec observent praeceptum illud Apostoli: nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, sed potius redarguite ».

Sozomenus l. c. ita narrat « Per idem tempus Nectarius Constantinop. Episcopus presbyterum illum, qui praepositus erat poenitentibus, primus ex Ecclesia sustulit. Cuius exemplum omnes fere Episcopi postea sunt secuti. Quid autem hoc sit, et unde originem sumpserit et quam ob causa sublatum sit, alii quidem aliter fortasse narrant: ego vero ea dicam quae sentio. Cum in nullo poenitus peccare divinius cuiusdam naturae sit et humana praestantioris, poenitentibus vero, etiamsi saepius deliquerint, veniam dare Deus praeceperit, cumque in petenda venia peccatum necessario confiteri oporteat: grave ac molestum ab initio iure visum est, sacerdotibus tamquam in theatro, circumstante totius Ecclesiae multitudine, crimina sua evulgare. Itaque ex presbyteris aliquem, qui vitae integritate spectatissimus esset, et taciturnitate ac prudentia polleret, huic officio praefecerunt, ad quem accedentes ii, qui deliquerant, actus suos confitebantur. Ille vero pro uniuscuiusque delicto, quid aut facere singulos aut ferre oporteret, poenae loco indicens, absolvebat confitentes a se ipsis poenas criminum exacturos ». Subdit id moris in Occidentalibus Ecclesiis ac praesertim Romana observari; verum describens deinceps morem Ecclesiae Romanae, describit poenitentiam publicam eiusque praepositum significat esse Episcopum. Pergit « in Constantinop. Ecclesia autem certus presbyter constitutus erat, qui poenitentibus praeesset. Donec matrona quaedam nobilis etc » Eodem modo Sozomenus prorsus exscribens narrat factum Nicephorus Callisti l. XII, c. 28.

Calvinus Instit. l. III, c. 4. hac historia relata subdit: « Hic aures asini isti (Catholici) arrigant. Si lex Dei erat auricularis confessio, qui ausus esset Nectarius eam refigere et convellere »? Nempe Calvinus non negat usum fuisse confessionis, sed negat eam fuisse habitam ut necessariam ex divina institutione. Dallaeus vero celeberrimus inter calvinianos propter opus quatuor libris comprehensum de Sacramentali sive auriculari latinorum confessione, l. IV, c. 24. infert non quidem abrogatam fuisse privatam confessionem, quae nondum esset, ut ipse contendit; sed potius nullo tum apud christianos in usu fuisse. Id ex silentio horum scriptorum, qui de pri-

vata confessione mentionem non faciunt atque ex licentia a Nectario omnibus facta, potissimum colligit. Disputabimus deinceps specialim de privata sive auriculari confessione: nunc satis sit advertere ad essentiam Sacramenti quod spectat perinde esse sive confessio sit publica sive secreta, quaestionemque esse de necessitate confessionis non de eius modo.

II. Itaque primo advertimus, Francolinum, qui in opere *Clericus Romanus* p. I. disp. 6. difficultates solvit ex ea historia petitas, in Opere de Disciplina poenitentiae deinceps scripto l. I. c. 5. respondere dicendo *historiam esse omnino improbabilem*. Spectat vero historiam quoad omnes suas partes simul. Si enim dicatur Nectarius sustulisse Poenitentiam publicam, improbabile Francolino videtur quod hi historici narrant, exemplum Nectarii, qui nec doctrinae nec sanctitatis fama vigeat, secutos esse omnes Orientis Episcopos: cum praesertim ea aetate adeo haberentur in pretio canones poenitentiales a Basilio et Nysseno editi, qui poenitentiam quoque publicam pro certis criminibus praescribunt; neque probabile videtur Nectario saltem Nyssenum auctorem Canonum non restituisse. Addi etiam potest nec satis probabilem esse originem, quam huius muneris refert Socrates: nec Sozomenum, qui aliam prodit originem, sibi cohaerere, cum exhibeat presbyterum secreto audientem peccata et secreta absolventem, eumque simul comparet Episcopo in Ecclesia Romana publicam poenitentiae actionem danti et publice absolventi. Sed haec responsio theologo non est necessaria, qui non crism historicam facti, sed tantum quid ex eo, quod refertur, afferri possit contra catholicam traditionem inquirat. Ceterum quod ad huius narrationis veritatem historicam cf. Dissertationem hac super re Fr. Ant. Zaccaria inter eius dissertationes latinas.

III. In primis liquet ex hac historia confirmari dogma catholicum. Confirmatur a testimonio Scriptorum testantium institutionem ab initio vel a persecutione Deciana presbyteri poenitentiarum, penes quem peccata sua fideles confiterentur. Et quia presbyter iste id facere debebat, quod prius solus faciebat Episcopus; ergo semper in usu fuit confessio peccatorum, quam Sozomenus asserit simpliciter esse necessariam. Discrimen vero e mente horum historicorum inter morem praecedentis aetatis et subsequentis Decianam persecutionem non in eo collocandum est, quod prima aetate peccata omnia publice poenitentes confiterentur, pro peccatis enim occultis nunquam ab Ecclesia fuit praecepta publica aliqua confessio aut poenitentia (Th. seq.): neque in eo collocandum censemus quod peccatorum graviorum et publicorum confessio sacramentalis publica fuerit praecepta; aliud est enim quod in quamdam vindictam criminum publici pec-

catores iubeantur publice in conspectu Ecclesiae veniam eorumdem exorare, eaque confiteri, aliud est quod haec publica manifestatio haberetur necessaria pro ipsa confessione sacramentali (Th. seq.): hoc alterum vero ex veterum monumentis nequit demonstrari, nec satis cohaeret cum institutione Christi (Th. seq.). Discrimen proinde in eo putamus collocandum esse, quod antea publici peccatores in vindictam criminum et sub ratione cuiusdam poenitentiae deberent se reos eorumdem singillatim fateri veniamque exorare coram universa Ecclesia. Id, etsi crimina iam sint nota, grave et molestum est. Mutatio autem inducta fuit, ut omnes secreto tantum confiteri tenerentur Presbytero vel Episcopo, qui poenitentiam vel privatam vel publicam pro conditione peccatorum iniungerent, seposita ea speciali publica confessione. Cf. Zaccaria l. c.

Porro confessio, quae uni fiebat, in eum fiebat finem ut absolutio obtineretur; confitentes enim, ut Sozomenus ait, presbyter absolvebat: atqui haec est confessio sacramentalis. Confirmatur ab ipso facto mulieris nobilis, quae confessa est huiusmodi presbytero peccata sua post baptismum admissa *singillatim*: habes ergo usum confessionis distinctae omnium peccatorum; ea vero confessio fuit certe Sacramentalis, cum facta fuerit Sacerdoti, qui confitentes absolvebat poenas a se ipsis deinceps exacturos, eamque confessionem absolutio secuta esse dicenda est; cum peccatum stupri acciderit dum poenitentiam agebat, quam post absolutionem fieri consuevisse indicat Sozomenus. Ex his evidens est confessionis omnium peccatorum usum pro absolutione obtinenda ad initio exstitisse in Ecclesia.

IV. Quid ergo abrogavit Nectarius? Non certe usum confessionis simpliciter. Ratio est 1) quia de hac re ne verbum quidem in hac historia; aliud enim prorsus est abolere munus presbyteri institutum ab Ecclesia, aliud abolere confessionis usum, qui et ante illam institutionem vigeat. Porro de abolitione tantum prioris loquuntur historici. 2) Illud abrogavit Nectarius, quod causa fuit vel occasio scandali illius: atqui, etsi ex horum Scriptorum narratione haud satis clare constet quid illi scandalo populiue offensionem occasionem praebuerit, attamen satis est evidens non indicari heic confessionem sacramentalem. Sed vel fuit quidam modus indebitus confessionis, puta imprudentia mulieris, quae quum sciret se confiteri illi, qui publicae poenitentiae praeerat, crimen coram aliis evulgavit putans id sibi licere, vel abusus quidam fuit presbyteri, qui notitiam secreto acceptam Episcopo communicavit, vel aliquid huiusmodi; divinare enim oportet, cum manca sit hac in parte narratio historica. 3) Illud abrogavit Nectarius, quo, ut monet Socrates, fiebat, ut delicta sua invicem homines coarguerent; atqui rursus id non est simpliciter

confessio, sed aut publica ipsa poenitentia aut publica etiam reprehensio criminum facta ab eo, qui poenitentiae praeerat. 4) Quod iuxta hos historicos sustulit Nectarius, sublatum item fuit in toto Oriente a ceteris Episcopis; atqui usus confessionis vixit post Nectarium, ut patet ex Poenitentiali Ioannis Ieiunatoris; imo, ut videmus, ex praxi ipsius Chrysostomi.

Abrogavit autem munus presbyteri Poenitentiarii publicaeque poenitentiae praxim obligatoriam, pro qua indicenda ille erat specialiter constitutus. Sane id est, quod testantur disertis verbis Scriptores ab initio huius historiae, quam referunt in eum finem ut notum faciant cur in Ecclesia Constans. sit illud munus abrogatum. Porro munus presbyteri poenitentiarii proprium, prout erat munus certo tempore ab Ecclesia institutum, non erat simpliciter confessiones audire, quamquam et ipse secretas confessiones audiret; sed poenitentes ad publicam poenitentiam admittere atque ad eam vel hortari, si crimen occultum esset, censeretur tamen expiabile quaedam poenitentia publica, vel delinquentes a se ipso in id invigilante cognitos vel ab aliis delatos ad publicam poenitentiam cogere, negata ipsis sacri altaris communionem. Id constat ex hac ipsa narratione Sozomeni; ait enim presbyterum poenitentiarium id egisse Constantinopoli quod Episcopus Romae: porro quod refert et describit ex more romano Sozomenus, est praxis publicae poenitentiae, cuius praepositum esse episcopum docet. Cum ergo sublatum sit a Nectario presbyter, qui id Constantinopoli agebat quod Romae Episcopus, illud autem quod Romae Episcopum agere dicit historicus, cuius simile munus agebat Bysantii presbyter poenitentiarius, sit actio publicae poenitentiae, presbyterum prout huic officio praepositum dicendus est Nectarius sustulisse. Huc facit quod ait Socrates, ablato eo presbytero non amplius posse homines invicem se arguere, illo enim abrogato et delationes peccatorum et publica confessio generica saltem sui reatus et mutua coargutio, quae in ipsa publica poenitentia continebatur, sublatae erant.

Quid ergo praestitit Nectarius, cum *unumquemque pro arbitrio et pro animi sui conscientia ad Sacramentorum, sive ad sacramentorum mysteriorum, ut ait Sozomenus, communionem permisit accedere?* Respondemus cum Natali Alexandro (Dissert. De Sacram. Confess. op. T. ult.) Nectarium neminem laicorum ad poenitentiam publicam ex illo tempore compulisse, sicut antea; quidam enim prius eam peragebant, ii nempe qui ad Poenitentiarii Sacerdotis tribunal deferebantur, vel quos ipse in vitam et mores fidelium inquirendo, alicuius criminis reos manifestos invenerat, ii enim ad poenitentiam publicam compellebantur, nec prius accedere sine-

bantur ad mysteriorum communionem, quam his officiis functi essent. Amoto autem ministerio publicae poenitentiae, huiusmodi dilatio, quae ex iudicio presbyteri poenitentiarum pendebat, permessa est arbitrio cuiusque, ut reconciliatus posset pro voluntate accedere. Non vero Nectarius declaravit fideles peccatorum lethalium reos ad confessionem illorum apud Sacerdotem ex officio et iure divino non teneri, quamvis ad id officii noluerit, ut diximus, publica auctoritate aliquos cogi; quod prorsus aliud est ac obligationem confessionis tollere, ut ex praesenti disciplina liquet. Cf. cl. Hurter Tr. cit. n. 544.

V. Provocatur speciatim ad S. Ioannem Chrysostomum: cuius plura proferuntur testimonia. « Erubescis enunciare peccata? sane si coram hominibus ea dicenda essent et divulganda, non tamen ita pudere te oporteret.... iam vero neque necessarium est testibus praesentibus confiteri.... Deus te confitentem solus audiat.... Quid tibi prodest si minime confitearis? non enim potes latere: quamvis non dixeris, ille novit » (hom. non esse ad gratiam concionandum.).

« Quisnam ille frigidus multorum sermo? vereor, inquiunt, pudore suffundor, neque possum vel os deducere. Satanica est haec verecundia... quamobrem etiam atque etiam hortor rogo et oro ut frequenter Deo confiteamini. Non te in theatrum conservorum tuorum duco, neque hominibus peccata revelare cogo; conscientiam tuam expande coram Deo, ostende ipsi vulnera » (hom. 5^a. De Incomprehensibili).

« Cur te quaeso pudet et erubescis dicere peccata tua? num enim homini dicis ut te probro afficiat? num conservo tuo confiteris ut te in publicum proferat? Imo vero ei, qui Dominus est, ei qui tui curam gerit, qui medicus est, ostendis vulnera... non, inquit, cogo te in medium prodire theatrum, ac multos adhibere testes; mihi soli dic peccatum tuum » (hom. 4^a. in Lazarum).

« Propterea Paulus dixit: probet autem se homo, et sic etc. Non revelavit ulcus, non in commune theatrum accusationem produxit, non delictorum testes statuit; intus in conscientia, adstante nemine, praeter eum, qui cuncta videt, Deum, iudicium et examen peccatorum statue, et vitam omnem recogitans in mentis iudicium peccata deducito, reforma quod deliquisti, atque sic pura conscientia sacram attinge mensam » (hom. 6^a. De Poenitentia secundum editionem maurinam).

« Qui haec fecit, si voluerit, ut decet, uti conscientiae adiumento et ad confessionem facinorum festinare et ulcus ostendere medico, qui curat et non exprobrat, atque ab illo remedia accipere ac soli,

ei loqui, nullo alio conscio, et omnia ei dicere cum diligentia, facile peccata sua emendabit, confessio enim peccatorum abolitio est delictorum.... Num grave aliquid Deus requirit? contritionem cordis, compunctionem mentis, confessionem lapsus, assiduitatem continuam ». (hom. 20^a. in Genesim).

« Probet se ipsum unusquisque, et tunc accedat. Nec praecipit ut alter alterum probet; sed ut quisque se ipsum, iudicium statuens quod non sit publicum, et probationem sine testibus » (hom. 28^a. in 1^a. Cor.).

« Nec nos dicamus peccatores tantum, sed etiam peccata recensamus, speciatim unumquodque enumerantes. Non tibi dico ut ea tanquam pompam in publicum proferas, neque ut apud alios te accuses, sed ut pareas Prophetae dicenti: revela Domino viam tuam. Apud Deum ea confitere, apud iudicem confitere peccata tua, orans si non lingua, saltem memoria » (hom. 31. in epist. ad hebr.).

« Si hoc fecerimus (dimittentes iniurias) poterimus pura conscientia ad sanctam et terribilem hanc mensam accedere. Proinde uniuscuiusque conscientiae relinquo quomodo mandato illo impleto per illud terribile tempus haec (quae in liturgia dicuntur) fidenter dicere possimus » (hom. 27^a. in Genesim).

« Ego testificor..... fide iubeo fore ut si nostrum quisque, qui peccatis obnoxii sumus, recedens a pristinis malis ex animo verique promittat Deo se postea nunquam ad illa rediturum, nihil amplius Deus requiret ad excusationem maiorem »: (hom. de S. Philogonio quae est 6^a. contra Anomaeos).

In homiliis de poenitentia plures enumerat poenitentiae vias. In hom. 2^a. quae inscribitur de poenitentia et maestitia regis Achab, ait: « Peccasti? dic Deo: peccavi. Quis hic labor est?... nihil aliud abs te nisi solum istud exigo. Ait enim Scriptura: dic tu peccata tua primus ut iustificeris.... Habes alteram poenitentiae viam: quam tandem illam? peccatum flere. Peccasti? fletu, et peccatum solvis... Habes tertiam poenitentiae viam: quaenam est? humilis esto, et peccatorum vincula solvisti ». In homilia sequenti pergit enumerare alias poenitentiae vias: quartam eleemosynam, quintam orationem; tum subdit: « plures alias poenitentiae vias in Scripturis invenies ». Et post pauca: « quoties peccasti, peccati poeniteat, neque desperes. Quamvis in extrema canitie peccaveris, ingredi, age poenitentiam. Deo soli dic peccatum tuum ». In hom. 4^a. et 5^a. et 7^a. nihil ad rem nostram habet. Ex hom. 6^a. iam verba citavimus: in hom. 8^a. loquitur de pudore poenitentiae, quem invertens ordinem iniicit diabolus.

In catechesi 2^a. ad Illuminandos, quae falso inscripta fuit 21^a. de

statuis ait: « nec hoc tantum est mirabile quod nobis peccata dimittat, verum et quod ipsa non revelet, nec faciat manifesta, nec accedentes cogat in medio patrata edicere, sed sibi soli rationem reddere iubeat et sibi confiteri.... Peccata dimittit, nec cogit praesentibus quibusdam ipsa enunciari ».

Citatur quoque hom. 2^a. in Psal. 50^a, quae quidem ut spuria reiicienda est, assumpta ex commentariis Theodreti in eundem Psalmum, qui tamen ea non habet quae proferuntur, et ex aliis locis Chrysostomi: ibi haec leguntur. « At pudet te peccata confiteri? dic ea quotidie in oratione. Non dico ut ea exponas conservo tuo, qui te probis impetat, dic Deo, qui iis medetur.... Quid molestum est in lecto iacentem quotidiana peccata supputare? »

VI. Haec sunt, quae ex Chrysostomo producuntur. Iam vero quid exinde probare contendunt adversarii? nempe censuisse Chrysostomum remissionem peccatorum obtineri posse sola contritione et confessione peccati apud Deum absque ministerio Sacerdotis ita ut hoc non sit necessarium; hic enim sensus prodit manifeste, si verba Chrysostomi accipiantur secundum adversariorum interpretationem; soli enim Deo facienda est confessio peccati: at qui se subiicit sacerdoti, ei aliquo vero modo fatetur peccata sua. Atqui evidens est non id censuisse Chrysostomum, sed fuisse in alia sententia, scilicet remissionem peccatorum obtinendam esse ministerio potestatis clavium, et subiectionem huic potestati homini necessariam esse ut salus obtineatur. Sane, quod iam vidimus, ipse in L. III. De Sacerdotio c. 5. docet a Christo collatam Sacerdotibus (licet de Episcopis directe loquatur, non excludit tamen Sacerdotes secundi ordinis, ut patet ex citatione Iacobi V. 14) esse potestatem remittendi peccata; porro hanc potestatem ibidem talem esse dicit, ut sine ea permissum nobis non sit salutem et promissa nobis bona consequi. Testatur autem ibid. potestatem hanc non esse solum remittendi peccata admissa ante baptismum, sed et quae post baptismum patrata sunt. Porro si ita est, nequit obtineri remissio peccati sola eiusdem confessione ad Deum, ut volunt haeretici. Interpretatio ergo haereticorum repugnat Chrysostomo.

Praeterea huic interpretationi repugnat id, quod historia testatum reliquit. In Synodo enim ad Quercum Isaacius Episcopus inter alias accusationes hanc quoque protulit adversus Chrysostomum: « quod licentiam (scilicet peccandi) peccatoribus praeberet dicens: si iterum peccasti, iterum poenitentiam age, et quoties peccaveris, veni ad me, ego te sanabo ». Ex hoc constat solitum fuisse Chrysostomum excipere poenitentes eosque sanare, ac censuisse et docuisse poenitentiam, quae agenda est, esse agendam penes Sacerdotem, qui

medicinam peccatis adhibet, quique sanat remittendo peccata. Quod vero reprehenditur, licet per calumniam, in Chrysostomo, non est exercitium huius potestatis, sed nimia benignitas. Porro adverte haec Chrysostomo obiici non adhuc presbytero Antiocheno, sed Episcopo Constantinopolitano successori Nectarii. Itaque evidens est interpretationem haereticorum falsam esse.

Rursus constat plures ex quibus obiiciuntur praedicta testimonia, dicta esse Antiochiae: constat pariter aetate Chrysostomi vixisse Antiochiae poenitentiae publicae usum; confer homiliam 3^a. de Davide et Saule n. 1°, hom. 17^a. in Matthaem versus finem, hom. 3^a. in epist. ad Ephesios, n. 4° dictas omnes Antiochiae. Iam vero praxis poenitentiae publicae includit fidem necessitatis subiectionis potestati clavium pro reconciliatione obtinenda: absonum est autem arbitrari aut Chrysostomum aliter sensisse in Ecclesia, in qua educatus fuit, aut voluisse remove auditores suos a praxi et doctrina, quae communis erat: ergo non hic est sensus verborum Chrysostomi in hominibus habitis Antiochiae, ut sine ministerio Sacerdotum remissio obtineri possit; quod tamen intelligendum esset, si vera foret interpretatio haereticorum.

VII. Quomodo ergo accipienda verba Chrysostomi? Si plura ex allatis testimonia perpendas, aegre tibi persuadebis loqui ipsum semper de confessione, quae soli Deo fiat, excluso quoque eius ministro. Sane si ita est, quatenus erubescencia potest vere habere locum? quorsum eius erubescencia fit mentio, quae prohibet vel os diducere? an opus est ore ut Deo confiteamur? cur confessioni, ad quam hortatur, opponit confessionem quae fiat testibus praesentibus, quae fiat illi, qui ea posset in publicum proferre, qua proditur in medium et commune theatrum, adhibitis testibus, qua peccata tanquam pompa in publicum proferuntur? huic scilicet confessioni non sola confessio immediate Deo facta opponitur, sed et confessio secreta eius facta ministro, qui sigillo confessionis tenetur.

Praeterea in citata hom. 20^a. in Genes. habet quidem ante ultima verba. « Quali erimus venia digni, si ei, qui omnia nostra accurate novit delicta, confiteri peccata nolumus? » Verum etsi videatur solus indicari Deus, cui confiteri oporteat, si tamen consideras adsignificari quod difficultatem experiantur fideles in hac confessione et quod accipere debeant remedia peccatorum ab eo cui confitentur; Deus vero, nisi extraordinario modo agat, ea per suos ministros manifestet, facile intelliges, confessionem soli Deo esse confessionem secretam factam homini locum Dei tenenti.

Advertendum praeterea est non de eadem re loqui in omnibus

illis testimoniis Chrysostomum, sive non eiusdem rei occasione suadere ipsum confessionem soli Deo faciendam.

Itaque respondemus 1° generatim excludere Chrysostomum confessionem publicam: quod quidem non putamus ex eo factum quod poenitentiam publicam Nectarius abrogaverit, cum fere omnes homiliae citatae dictae sint Antiochiae, ubi mos poenitentiae publicae vigeat; sed vel quia de peccatis loquitur, quae non supponit eius generis esse ut expiari deberent poenitentia publica: vel quia publica aliqua confessio in criminum vindictam numquam fuit in usu Antiochiae vel abrogata fuerat ab aetate Decii. Facit tamen mentionem cuiusdam publicae confessionis, cuius proinde notitiam supponit in fidelibus: quia ut tunc, quemadmodum nunc, in foro externo pro publicis criminibus publica accusatio et confessio habebat locum, quam Chrysostomus significat alienam esse a foro interno seu poenitentiae.

Respondemus 2° identidem excludere quoque quamvis confessionem homini factam, idque ex eo dignosci quod verba eius optime accipi possint de poenitentia pro quodidianis sive levibus peccatis: sic certa ea intellexit auctor hom. 2°. in Ps. 50^m.

Respondemus 3° cum in homiliis de Poenitentia enumerat multiplices poenitentiae vias, non mentione facta saltem diserte Poenitentiae Sacramenti, eo spectare Chrysostomum ut doceat quibus actibus homo vel obtinere possit remissionem levium peccatorum, vel se disponere ad impetrandam remissionem gravium criminum, quin exclusive accipi debeant ea media tanquam per se sola sine Sacramento sufficientia: nam nec singula accipi possunt sufficientia, exclusis aliis explicite enumeratis: quomodo enim sola eleemosyna vel oratio sine contritione sufficere queat? (Cf. Origenem superius allatum, et Caesarium Arelat. hom. 13^a enumerantem duodecim remissiones peccatorum. Migne Tom. 67).

Respondemus 4° quod uniuscuiusque conscientiae permittat iudicium an dignus sit communionem, id non excludit necessitatem absolutionis pro mortalibus; nam id et modo affirmare licet, etsi necessitas confessionis credatur: iudicat scilicet quisque an debeat nec ne Sacramentum Poenitentiae suscipere, quatenus iudicat an habeat nec ne conscientiam peccati mortalis.

Respondemus 5° non oportere nos esse sollicitos de iis, quae Chrysostomus dicit in Catechesi ad illuminandos, alloquitur enim eos, qui nondum sunt baptizati.

Respondemus tandem 6° ea testimonia quae Deo vel soli Dei faciendam confessionem dicunt eorum peccatorum, quae clavibus ta-

men subiicienda sunt, eo etiam spectare ut sacramentale sigillum confessionis doceant. Cf. de hac re quae dicemus in Th. seq.

VIII. Obiiciunt adhuc plura ex historia veteri. Aiunt enim 1) Patres primorum seculorum hortari quidem fideles ad poenitentiam frequenter, at quin mentionem faciant Sacramenti aut confessionis aut huius praedictae necessitatem. 2) Patres, ad quos provocamus, docere pariter confessionem omnium peccatorum praemittendam esse baptismo, quin tamen ullus concludat eos docuisse necessitatem huiusmodi confessionis pro baptismo. 3) Veteres tres tantum agnovisse poenitentiae species, ante baptismalem, quotidianam fidelium, et publicam lapsorum: atqui ad nullam ex his pertinet confessio sacramentalis eaque distincta omnium peccatorum. 4) Augustinus Serm. 252. De tempore ait quod « quando quis se aliquo crimine vulneratum esse cognoverit, prius orationibus, ieiuniis vel eleemosynis studeat mundare conscientiam suam, et sic Eucharistiam praesumat accipere », nulla mentione facta confessionis. 5) Ab initio per aliquot secula nullus fuit minister Sacramenti nisi Episcopus, qui certe solus non poterat omnium confessiones audire: praesertim cum 6) adeo frequens tunc esset communicandi usus. 7) In historiis veterum Sanctorum Patrum nunquam refertur confessio ab iis facta saltem in extremo vitae, quod tamen frequentissime memorari solet in historiis posteriorum. 8) Concilium Cabilonense II an 813. can. 33. testatur quod « quidam solummodo Deo confiteri debere dicunt peccata: quidam vero Sacerdotibus confitenda esse percensent ». Ait vero « quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam fit Ecclesiam ». Subditque « confessio itaque, quae Deo fit, purgat peccata, ea vero, quae fit Sacerdoti, docet qualiter ipsa purgantur peccata ». Ergo non habebatur ut necessaria confessio auricularis etiam sec. IX ineunte.

Respondeo ad 1°. Patres frequenter in suis concionibus ad populum agere de poenitentia: cum ergo poenitentia, quae in Ecclesia agitur, complectatur tanquam elementum necessarium confessionem ex ipsa sententia PP^m, ut demonstratum est, haec eo ipso indicatur quod poenitentiae fit mentio; cum autem id notum esset fidelibus, res enim erat ad praxim communem spectans, non erat semper opus eam diserte significare. Nulla igitur difficultas ex quibusdam Patribus, qui confessionis disertam mentionem agentes de Poenitentia identidem non fecerunt, e. g. ex Theodoreto in sermone de Poenitentia et Victore Tunonensi (qui male dictus est Cartennensis) in opus. De poenitentia in Append. Operum S. Ambrosii.

Ad 2°. Patres nullos condiderunt poenitentiales canones, quibus poenae certae statuerentur pro peccatis ante baptismum; non cen-